

کامران نوروزی

حقوق دان

دغدغه‌های ما بازتاب آرزوهای ماست. مولانا جلال‌الدین محمد غزلی دارد که کمتر فارسی‌زبانی است که بی‌بی از آن را نخوانده یا نشنیده باشد. غزل نزدیک به ۳۰ فضیلت از والاترین و برترین فضیلت‌های انسانی را برمی‌شمرد که آرزوهای شاعرند.

احتمالاً شاه‌بیت این غزل بی‌بی است که: دی شیخ با چراغ همی گشت کرد شهر/ کز دیو و دد ملولم و انسانم آرزوست

این غزل و فضیلت‌های مندرج در آن از منظر هرم مازلو حاکی از نگاه شاعر ما به قله هرم است. جایی به نام «خودشکوفایی و خود انگیزی». موقعیتی که در آن انسان فضیلت‌ها و استعداد‌های درونی خویش را می‌تواند بشکند و بیرون ببرد. الان نسبت جمعی ما با غزل مولانا و هرم مازلو چیست و آرزوهایمان کدام‌اند؟ آرزوهای ما چه بودند و به کجای هرم مازلو می‌نگریستیم؟

قانون اساسی راوی آرزوهای جمعی هر ملت است. قانون اساسی ایران به‌ویژه در فصل‌های اول تا چهارم ایرانی را ترسیم می‌کند که در آن انسان‌های والا به دور از استبداد با آزادی بیان و عقیده، برخوردار از مواهب زندگی، با طبیعت و محیط زیستی سالم، در برابری و تساوی حقوق زندگی می‌کنند و می‌توانند اراده آنها بر زندگی سیاسی حاکم، زیر خیمه عدالت تنفس کند و فرشته عدالت نگاهبان شان است. زن و مرد، پیر و جوان، پیروان دین‌ها، مذاهب‌ها و اهالی قوم‌های مختلف فرقی با هم ندارند و تبعیضی میان آنان نیست. به رایگان آموزش می‌بینند و بهداشت و درمان کافی داشته و مالکان حق حاکمیت‌اند.

حقوقی که دیو و دد را بیرون می‌اندازد و انسان را تعالی می‌بخشد و بر بالای هرم مازلویی می‌نشانند. این بخشی از فهرست آرزوهای جمعی ماست که به زبان قانون درآمده است؛ آرزوهایی که حکومت با همه ارکانش، باید آنها را محقق کند.

به بیان حقوقی سازمان سیاسی کشور، که به‌عنوان امین ملت و از طرف ملت منابع قدرت را در اختیار دارد، مکلف است به آنچه در قانون اساسی آمده است، عمل کند و آنها را رنگ واقعیت ببخشد.

علاوه بر قانون اساسی، قوانین عادی باید چنان باشد که آرزوها را برای تحقق بازتاب بدهند. قانونی که در راستای تأمین منافع گروهی باشد و آرزوهای ملی را بشکند و فروریزند، با غرور ملی بازی می‌کند. جامعه‌ای که در آن انتظار و طلب همگانی آرزوهای بلند است و خواسته‌هایی متعالی دارد، جامعه‌ای است که راه به شکوفایی و تعالی می‌برد.

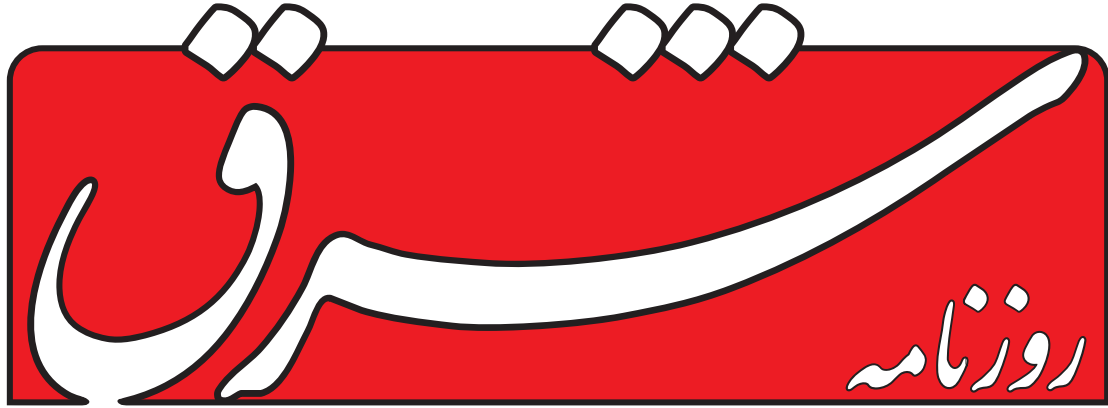
ما چیزهایی را که دوست داریم یا کم داریم یا نداریم، آرزو می‌کنیم. در این سال‌ها مهم‌ترین دغدغه روزمره همگانی ایرانیان چیست؟

در همه جای دنیا نیازهای روزمره زندگی مانند مسکن و خوراک و پوشاک و درمان و آموزش مهم‌ترین تقاضای عمومی است و برای آنها تلاش می‌کنند. وقتی تأمین این نیازها به‌آسانی باشد، انسان می‌تواند به مفاهیم متعالی و بالا نیز بیندیشد.

اما وقتی مثلاً خرید خانه ناممکن می‌شود، تأمین اجاره‌بها برای یک خانه معمولی از عهده خانوار بر نمی‌آید، کوشش و مرغ و میوه... آرام آرام از سبد مصرف خارج می‌شود، هزینه‌های درمانی و آموزشی عماره درآمد خانوار را می‌بلعد، وضع آب و برق و سوخت لنت می‌زند، انسان‌هایی که باید زندگی را می‌بلعند، در گرداب زندگی فرومی‌روند و غرق می‌شوند. بگذریم از کس و گروه‌هایی که همچنان به آلام مردم درمان آنها می‌اندیشند و رنج‌ها را بر خود هموار می‌کنند، اما در سطح عموم، انسانی که باید دست‌کم به حکم قانون اساسی در پی قله هرم باشد، در جسر روستگار، در لایه‌های زیرین، یعنی نیازهای زیستی محصور می‌شود. ما نوک هرم را نشان رفتیم. اما با وجود اینکه کشوری داریم با ثروت مادی و انسانی کم‌نظیر، آرام آرام خانه‌نشین لایه شوم زیرین می‌شویم. فضیلت‌ها کیمیا می‌شوند. برای حداقل مایحتاج زندگی، انسانی که باید کرامت می‌داشت، ذلیل می‌شود. هنر و زیبایی به کما می‌رود، دزدی و جرم و جنایت افزایش پیدا می‌کند، تقلب و حيله و خلاف مباح می‌شود، آدم‌ها از هم دور می‌شوند، به امید یک زندگی ساده یار و دیار را وداع می‌گویند و رنج غربت بر خود حلال می‌کنند. جامعه می‌شود کنشتی بی‌لنگری که مدام کژ و مژ می‌شود. جامعه‌ای بی‌قرار می‌شود که در آن نظم و نظامی برقرار نیست.

چهارشنبه ۱۵ اسفند ۱۴۰۳
۴ رمضان ۱۴۴۶
۵ مارس ۲۰۲۵
سال بیست‌ویکم
شماره ۵۰۶۶
۲۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

روزنامه

در «شرق» امروز می‌خوانید: طرح مصر برای مقابله با برنامه ترامپ برای غزه • مهاجرانی: با اجرای کامل قانون مشاغل حساس، افراد بسیاری باید کناره‌گیری کنند

نمایش پایدارچی‌های مجلس از طومار امضا شده برای ابلاغ قانون حجاب و عفاف که با دستور نهاد بالادستی متوقف شده است

جولان تندروها

گزارش تیرتیک را در صفحه ۲ بخوانید

گفت‌وگوی احمد غلامی با ماشاء الله شمس‌الواعظین و سعید لیلان

پس لرزه‌های مواجهه ترامپ بازنسکی

برای دیدن گفت‌وگو اینجا را اسکن کنید

این گفت‌وگو را در صفحه بخوانید، عکس: کورنیل کورنیلوف

برگزیده‌ها

آمریکا کمک‌های نظامی به اوکراین را متوقف کرد

اهرم فشار ترامپ علیه زلنسکی

گزارش «شرق» از جشن قهرمانی هفدهمین دوره لیگ برتر فوتبال زنان

تاج قهرمانی بر سر دختران سرزمین نخل و نارنج

جلسه شورای شهر تهران از گزارش یک سوت زنی تا جالش‌های مدیریت شهری

روایت یک تخلف

«شرق» ادعاهای رسانه‌ای دال بر نقش آفرینی مسکو در تنش تهران - واشنگتن را واکاوی می‌کند

میانجیگری روس‌ها برای روابط میانجی ناپذیر

پرویز پرستویی در گفت‌وگو با «شرق» با اشاره به قهر ۱۵ ساله با تلویزیون:

این صدا و سیما دنبال محدودیت برای نمایش خانگی است

نگاه

اصلاحات موسارتی

پاداشتی از سامان صفرزانی

یادداشت

رؤیاهای پزشکيان در جهان واقع

محمد رضا یوسفی شیخ‌رباط

اقتصاددان و استاد دانشگاه مفید

مجلس پس از گذشت تقریباً هفت ماه از دولت چهاردهم، یکشنبه دوازدهم اسفند همتی، وزیر اقتصاد را استیضاح کرد و به او رأی اعتماد نداد. این استیضاح از جهات مختلف قابل تامل است. نگاهی به متن استیضاح نشان می‌دهد که اولاً این متن شباهت زیادی با متن استیضاح خاندوزی، وزیر اقتصاد دولت سیزدهم در اسفند ۱۴۰۱ دارد. متن استیضاح خاندوزی دارای ۱۴ بند بود که ۱۰ بند آن در استیضاح همتی آمده است.

یادداشت

معضلات اقتصاد ایران و حق الناس

مرداد راهداری

دکترای اقتصاد و عضو هیئت علمی دانشگاه

به درستی شناخته شود و بهره‌برداري شود و نه فضای محیطی و جهانی به روش صواب ارزیابی شود و ایفای نقش مطلوب انجام گیرد. اگر در بخش شناخت به فرض درست عمل شود، در حوزه اجرا، تجربه نشان داده است که طبق نظریه بازی‌ها، سودجویی‌های مخرب، مانع عمل به آن شناخته می‌شود! به قول امام موسی صدر، این میوه و محصول یک موجود یا پدیده‌ای مانند دین یا حاکمیت است که نشان می‌دهد با چه کیفیتی کار کرده است. البته از نظر عوامل بیرونی نباید غفلت داشت. اما در سیاست‌ورزی عالمانه، زیرکانه و ارزشی، هنر آن است که با وجود همه تهدیدها، به کمک تمهیدات و فرصت‌ها، سیاست‌گذاری شود و امکان عمل فراهم شود. طبق برآیند رأی محافل علمی، نتوانسته‌ایم از سرمایه اجتماعی خود به‌طور بهینه بهره‌برداری کنیم. اینجاست که باید در سامانه‌ای که ساخته‌ایم، تأمل کنیم و روش‌ها را تغییر دهیم. بدون اصلاح و بهبود روش‌ها، روند آسیب‌رسانی ناخواسته ادامه می‌یابد. اگر دستگاه نظارت اجتماعی نزد فرهیختگان خوب عمل کند و مانعی در نقد و بررسی‌ها نباشد؛ موانع داخلی ناشی از تعارض منافع یا مشابه آن، امکان بروز و ظهور نمی‌یابند.

اگر تأمین‌نشدن حق الناس در اداره مملکت استمرار یابد، آستانه تحمل - حتی نزد مردم وفادار - می‌شکند؛ آنگاه در این دنیای باز، بیماری و آسیب‌ها که ریشه در فقر افزایشی دارد، مورد سوءاستفاده عوامل خارجی قرار می‌گیرد. امید آن عوامل بیرونی، به این ضعف ما در درمان است. آنها در فکر اضمحلال ما با جنگ سخت‌افزاری نیستند، به اعتراض و آشوب اجتماعی دل خوش کرده‌اند. چون سازوکار اجتماعی نیز مانند سازوکار میان اشیاء قاعده‌مند است. به‌قول مولانا: این جهان کوه است و فعل ما ندا/ سوی ما آید نداها باشند و از سخنان اصحاب حکمرانی پرواضح است که معضل را خوب درک کرده‌اند. اما در درمان مانده‌اند. شاید راه‌حل را نیز بعضاً بداندند و به مشورت گذاشته باشند، اما چرا اثری از درمان نیست؟! عدم درمان، ناشی از عدم اطلاع از بیماری یا عدم وجود تجویز نسخه مؤثر نیست، در واقع جامعه هزینه ندانستن‌ها و ندانشتن‌ها را پرداخت نمی‌کند. به نظر می‌رسد هزینه وجود و استمرار معضلات اقتصاد ایران و تبعات اجتماعی آن - حتی آسیب‌هایی که به فرهنگ و رفتار مردم وارد می‌کند و گاه اندازه‌گیری آن چندان آسان نیست - ناشی از عدم امکان استفاده از مطالعات علمی در سیاست‌گذاری و عدم امکان نقد و بررسی سیاست‌ها از یک سو و از سوی دیگر، عدم امکان به‌کارگیری منابع انسانی اصلاح در تصدی امور است و تعارض منافع نیز لغزش را مضاعف می‌کند و اجازه اجرای نسخ انگزار - با فرض استفاده از علوم - را نمی‌دهد. مجموع این دو جریان سبب شده است تا در عرصه نرم‌افزاری، نه شرایط داخل

صرف‌نظر از ادبیات دینی، تأکید قرآن و روایات از معصومین (ع) و به تعبیر دیگر شریعت؛ براساس حقوق انسانی و از منظر عقلانیت و حکمت، در زندگی اجتماعی تعاملاتی وجود دارد که گاه سبب اصطکاک می‌شود و موضوع احقاق حق یک طرف تعامل، گاه قابل طرح می‌شود. ممکن است یک سوی طرفین تعامل، حاکمیت به‌عنوان یک شخصیت حقوقی قرار گیرد و متصدیان آن دارای تعهداتی نسبت به موضوع فعالیت خود باشند که در مقیاس اندازه قدرتی که دارند در برابر مردم و جامعه - به‌عنوان حاکمیت اجتماعی - انتظار پاسخ‌گویی می‌رود و اهل نظر در عرصه بین‌المللی می‌گویند این مطالبه مبتنی بر حقوق طبیعی بشر است. غالباً در اذهان مردم، حق الناس یا امر به معروف و نهی از منکر، بیشتر در برابر بدنه اجتماعی یعنی از مردم بر مردم، یا یکی به دیگری متصور است. درحالی‌که موضوع زمانی اهمیت بیشتری دارد که یک سمت ماجرا مردم و طرف دیگر اجزای حاکمیت باشد. به‌عنوان مثال، یک مورد آن را قبلاً از تذکر سران عالی رتبه مملکت شاهد بوده‌ایم و آن این بود که رای مردم حق الناس است و نباید در برگزاری انتخابات نادیده گرفته شود. البته انتخابات یک فرایند است و از ابتدای فرایند این حق باید رعایت شود. با این مقدمه برویم سراغ طرح موضوع اصلی. یکی از مضامین بزرگ حق مردم از حاکمیت این است که سیاست‌گذاری بر مبنای مطالعات علمی و با استفاده از خرد جمعی انجام شود و از فرایند نقد عبور کند و پس از اصلاح به اجرا گذاشته شود. اگر در این طرز حکومت‌ورزی سهل‌نگری شود و سیاست‌های غلط اجرائی شوند و متأثر از آن مردم آسیب ببینند، نه‌تنها عدم تأمین حق الناس مطرح می‌شود که از خانواده ترک فعل صواب است، بلکه موضوع خسارت واردشده بر مردم و جبران آن مصداق می‌یابد و طبق دستورات الهی جبران خسارت ضروری می‌شود. متأثر از سیاست‌گذاری‌های غلط، جامعه به‌عنوان یک موجود یا پدیده‌ای حقیقی در این دنیای پرتلاطم و با پیشرفت سریع، نسبت به دیگر جوامع عقب‌ماندگی و وابستگی منفی از نوع قه‌ری را دچار می‌شود. صرف‌نظر از دستورات الهی، مانند آنچه در قاعده «فنی سبیل» قید شده است؛ انسان‌های فرهیخته چنین وقایعی را نمی‌پذیرند و اعتراض آنها در جامعه به گردش و چرخش درمی‌آید و اغلب اتفاقات در جوامع از اینجا ناشی می‌شوند. در چند سال اخیر اوضاع اقتصاد ایران به‌شدت ناپهناج شده است و پذیرش مسئولیت تحت این شرایط، برای افراد عالم، خیره، دلسوز و سالم نوعی ایثار به حساب می‌آید. نکته‌ای که در این یادداشت بیان می‌شود، این است که سیاست‌گذاری محصول یک سامانه حکمیتی است و نقش افراد در قالب آن سامانه قابل انتظار است. مخاطب این یادداشت در واقع سامانه یادشده است که معمولاً تحت عنوان «نظام» در جامعه بیشتر شناخته شده است. نظام اقتصادی ما، خواه متأثر از عوامل در اختیار یا غیرقابل اختیار و قه‌ری، به‌گونه‌ای عمل کرده است که فقط بخشی از نتیجه آن طی سال‌های ۱۳۹۷

آرزونامه‌فروشی‌ها بخواهید

شرق منتشر شد

سالی به‌درازای یک قرن

با چراغ و آینه

شماره تلفن سفارشات ۰۲۱۸۸۹۴۲۰۳۵ | ۰۹۱۰۲۰۴۳۹۲۴

سازمان آگهی‌های روزنامه شرق

۸۶۰۳۶۱۱۹

WWW.SHARGHDAILY.IR

ارتباط با روزنامه شرق

T.ME/ALOSHARGH

WWW.SHARGHDAILY.IR